

2016-09-16

Trafikverket

Trafikverkets föreslagna råds- och kravdokument, hantering av dikesmassor

Inledning

Miljösamverkan Stockholms län har fått en remiss om uppdaterade Krav- och Rådsdokument för hur Trafikverket ska hantera sina dikesmassor vid provtagning och extern återvinning.

Trafikverket vill ersätta Vägverkets publikation 2007:101, ”*Hantering av vägdikesmassor – råd och rekommendationer*” med föreslagna Krav- och Rådsdokument, TK och TR Dikesmassor.

Synpunkter

Länet ser positivt på att Trafikverket jobbar på att ta fram förbättrade och uppdaterade rutiner för provtagning och hantering av massor. Nedan följer några synpunkter som vi har valt att lägga fram i mer övergripande karaktär snarare än att besvara punktvis på detaljnivå i remissens bifogade Excel-filer.

Upplägg och tillämpning

Vid genomläsningen av underlaget uppstår en fundering om varför Trafikverket vill upprätta både råd- och kravdokument, vore det inte tydligare att istället sätta upp ett kravdokument för sin verksamhet och entreprenörer? Det ger en tydlig linje och torde även ge bättre möjligheter att följa upp hur kraven följs. Var skulle annars gränsen för att följa råden gå? En annan synpunkt är att helt enkelt kalla dokumenten ”Vägdikesmassor – provtagning och omhändertagande” och sedan fastställa hur massorna ska hanteras både internt och externt. På det följer att dra upp riktlinjer för vad som är att betrakta som ”omedelbar närhet” inom verksamhetsområdet, ”inom överskådlig tid” och vad som behövs för att pröva om användningen kan vara ”hälso- och miljömässigt godtagbar”.

Ett annat medskick från tillsynsmyndigheternas sida är att när Trafikverket handlar upp entreprenör så bör det framgå att massorna ska vara klassificerade innan grävning börjar. Det gör att det på förhand i stort sett redan är fastställt vart olika schaktmassor ska skickas (godkänd mottagare). Bjud gärna in

tillsynsmyndigheten på startmöte och så kan vi förklara vad vi behöver ha in för tillsynen, t.ex. transportkvitton som visar att de har kommit till avsedd adressat.

Det nämns i missivet att det blir svårt att förstå helheten eftersom att råds- och kravdokumenten hänvisar till ett ännu inte fastställt kravdokument ”TK Miljöriktig hantering av schaktmassor (TDOK 2012:14). MSL Stockholms län rekommenderar att Trafikverket bestämmer sig för att fastställa TDOK 2012:14 och skickar ut detta tillsammans med ev. reviderade råds- och kravdokument för en ny remissrunda. Detta skulle ge en bättre helhetsbild.

Schakt- och dikesmassor som avfall

MSL Stockholms län invänder mot att Trafikverket hävdar att dikesmassor skulle kunna klassas som biprodukt. MSL Stockholms län är av uppfattningen att schaktmassorna ska betraktas som avfall eftersom de vanligtvis inte uppfyller de kriterier som anges i miljöbalkens 15 kap. 1 § ... ”Ett ämne eller föremål ska anses vara en biprodukt i stället för avfall, om ämnet eller föremålet

1. har uppkommit i en produktionsprocess där huvudsyftet inte är att producera ämnet eller föremålet,
2. kan användas direkt utan någon annan bearbetning än den bearbetning som är normal i industriell praxis, och
3. kommer att fortsätta att användas på ett sätt som är hälso- och miljömässigt godtagbart och som inte strider mot lag eller annan författning”

För ytterligare referens till detta ställningstagande, se sid 13 i avfall- och biproduktträdet¹ (Annex II – a decision tree for waste versus by-product decisions).

Naturvårdsverket (NV) har sedan tidigare tagit ställning i frågan om när massor är att anse som biprodukt eller avfall och tar även upp exempel för undantag i tillämpningsområdet enligt 11§ avfallsförordningen². Se även deras vägledning om schaktmassor i infrastrukturprojekt som finns på NVs webbplats.

I och med den senaste ändringen av miljöbalken i augusti 2016, med ett helt nytt avfallskapitel (15), så specificerades även en av hänsynsreglerna (§5 och det blir tydligare att verksamheter behöver minska sitt avfall men även försöka återvinna mer av det avfall som ändå produceras.)

I linje med detta är tillsynsmyndigheterna positiva till att Trafikverket nu försöker ta ett helhetsgrepp på de överskottsmassor (avfall) som kan tänkas användas i anläggningsändamål istället för att deponeras. Detta ska dock ske inom användningsområden där massorna kan fortsätta att användas på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt. Det är även en av anledningarna till att vi som tillsynsmyndigheter alltid kommer att utgå från att anmälan krävs för att använda dikes- eller andra massor (avfall) som innehåller föroreningshalter över nivån för mindre än ringa risk, MRR, i anläggningsändamål.

¹ <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0059:FIN:EN:PDF>

² http://www.lansstyrelsen.se/skane/SiteCollectionDocuments/Sv/miljo-och-klimat/verksamheter-med-miljopaverkan/Tillsynsv%C3%A4gledning%20enligt%20milj%C3%B6balken/Konferenser%20och%20seminarier/Avfall/TVL%20avfall%20141113_NV.pdf

Bedömning och prövning

Vi utgår vi från Naturvårdsverkets handbok för återvinning av avfall i anläggningsändamål som bedömningsgrund samt att de facto en platsspecifik bedömning behöver göras för varje enskilt fall. Även om olika typfall kan exemplifieras, såsom det framförs i föreliggande dokument, kan typfallen aldrig till fullo ersätta en platsspecifik prövning. Typfallen kan istället användas till att bygga upp rutiner för vilka myndighetskontakter som behöver tas och i vilka skeden samt vilka underlag som ska tas fram för att få tillräckliga underlag att bedöma. Från tillsynsmyndigheternas sida vill även framhålla att vi ser på anläggningen och/eller konstruktionen och eventuella föroreningsrisker utifrån ett längre perspektiv (0-200 år). Utgångspunkten är en ”icke-försämringsprincip” inom verksamhetsområdet. Att flytta massor med föroreningar till ett annat område med lägre halter eller halter i bakgrundnivå, är inte acceptabelt. Om det ändå skulle bli aktuellt behöver det föregås av en prövning och bedömning av anläggningen och platsen enligt ovanstående resonemang.

Däremot är det ok att uppgrävda massor återanvänds inom samma verksamhetsområde med likartad föroreningsstatus (förutsatt att det inte är saneringspliktiga massor). Detta i enlighet med bestämmelserna i 11 § avfallsförordningen där det anges fall där förordningen inte ska tillämpas. I de fall då man vill använda förorenade massor för anläggningsändamål t.ex. vid anläggande av skogsvägar, uppställningsytor inom verksamheten och bullervallar ska anmälan/upplysning göras till tillsynsmyndigheten, där ämnen och halter redovisas. Anläggningen ska sedan läggas in i EBH-stödet (nationell databas över potentiellt och konstaterat förorenade områden). När anläggningens funktion inte längre är nödvändig kan krav komma att ställas på efterbehandling för att återställa marken till godtagbar nivå utifrån risker förenade med närområdets markanvändning och godtagbar markfunktion för området.

Provtagningsstrategier och miljökriterier

Provtagningsstrategin som föreslås i underlaget är en bra utgångspunkt, men om avvikande värden konstateras ska avgränsning ske genom förtätade provtagningar. Ta även med i provtagningsrutinerna om att särskilt utsatta vägvagnsnitt (olycksdrabbade) kan behöva provtas och analyseras på fler parametrar än metaller och PAH. Ett sådant exempel kan vara fluorerade ämnen som finns i släckningsskum. Andra vägvagnsnitt kan behöva provtas eller behandlas särskilt av andra anledningar, t.ex. avtagsvägar där det går mycket transporter till t.ex. deponier, mellanlagringsstationer och avfallsanläggningar där det är tänkbart att det dammar eller sprids föroreningar från passerande transporter och last.

Att ha färdigt framtagna miljökriterier för att använda massor med halter över mindre än ringa risknivå och även över KM, känslig markanvändning, på bland annat privata tomter, sänder fel signaler till aktörer i branschen, entreprenörer, åkerier m.fl. Förorenade massor ska inte läggas ut på privata tomter anser vi. Det finns inte heller något rimligt skäl att orsaka en ökad risk på privata tomter. I beräkningarna som ingår i underlaget har utgångspunkten varit de beräkningsmodeller och värden som gäller för förorenad mark. Vi vill påminna om att Naturvårdsverkets riktvärden är halter som man sanerar *ner*

till, inte förorenar *upp till*. Naturvårdsverkets framräknade värden för MRR har högre skydd av grundvatten, markmiljö etc. än värdena för KM (KM för markmiljö: 75 % av alla arter skyddas medan mindre än ringa risk för markmiljö innebär att 95 % av alla arter skyddas).

Förorenade massor bör aldrig läggas på områden med översvämningsrisker, ej i kontakt med grund- eller ytvatten, i vattenförande dike, å, sjö, våtmark eller annat vattenområde.

Platsspecifika riktvärden kan och bör räknas fram även vid användning av massor för anläggningsändamål.

För massor som används i en anläggning, t.ex. en bullervall, kan tillsynsmyndigheterna komma att ställa krav på verksamhetsutövaren om provtagning för att kontrollera ämnen och halter samt eventuell spridning. Privatpersoner kan inte ha ansvar för en anläggning/utfyllnad på motsvarande sätt. En anläggning och/eller utfyllnads uppgifter om förorening, mängder och läge kommer att behöva registreras i EBH-stödet och vidare kommer ett föreläggande om försiktighetsmått skickas till inskrivningsmyndigheten.

Med vänlig hälsning

Miljösamverkan Stockholms län
genom styrgruppen

Slut